

ליבון קל

שוע"ר סי' תנא

י וכל זה בכלי חרס אבל בכלי מתכות שאינו נפקע מחמת חום האש הרי הוא יכול למלאותו גחלים מבפנים וישהה אותם בתוכו עד שאם יגע אדם בצד החיצון של הכלי יהיה היד סולדת בו מחמת שנתלכן הכלי מן הגחלים, שאז בודאי נשרף כל החמץ הבלוע בתוכו, אע"פ שלא נתלכן כל כך עד שיהיו ניצוצות ניתזים ממנו, שהרי כלי מתכות הן נכשרין על ידי הגעלה וליבון קל הזה אינו גרוע מהגעלה.

יג אבל אם נשתמש בהן חמץ על ידי האור וכן שאר כל הכלים אפילו של מיני מתכות שנשתמש ונבלע בהן חמץ על ידי האור בלבד שלא על ידי משקה כגון השפודים והאסכלאות שצלו עליהם מולייתא של חמץ שגוף החמץ נוגע בהן בשעת צלייתו ואין ביניהם שום משקה (טופח) שיוליד טעם החמץ לתוך השפוד והאסכלאה אלא על ידי חום האש בלבד נבלע בהם טעם החמץ, לפיכך אינו נפלט מהם על ידי הגעלה במים רותחים דכבולעו כך פולטו, וכלי שנבלע בו חמץ על ידי משקה נפלט ממנו על ידי הגעלה במים רותחים אבל כל כלי שנבלע בו החמץ על ידי חום האש בלבד שלא על ידי משקה אינו נפלט ממנו אלא על ידי חום האש בלבד, דהיינו שילבנו באור יפה יפה עד שיהיו ניצוצות מנתזין ממנו, או עד שתשיר קליפתו העליונה, שאז בודאי נשרף כל האיסור הבלוע בתוכו.

[וכן הדין בכלים שנבלע בהן שאר איסורי תורה או איסורי דברי סופרים על ידי האור בלבד שצריך ללבנם יפה יפה כשיעור שנתבאר. אלא שבשאר איסורין אין צריך ליבון אלא כשנבלע בהם דבר איסור אבל אם נבלע בהם על ידי האור דבר היתר, ואחר כך נעשה איסור כגון שנצלה עליהם בשר לבדו שהוא היתר ואחר כך נבלע בהן חלב, הרי הן נכשרין על ידי הגעלה. ואף על פי שטעם בשר הנבלע בהן על ידי האור אינו נפלט מהם לגמרי על ידי הגעלה, מכל מקום אותו מועט טעם בשר הבלוע מאד בתוכם עד שאינו נפלט מהם רק על ידי האור קלוש הוא מאד ואינו כדאי שיחול עליו שם חדש דהיינו שם בשר בחלב, לפיכך די להם בהגעלה כדי להפליט מהם עיקר טעם הבשר עם עיקר טעם החלב שהן אסורין מחמת שהן כדאי להקרא עליהם שם בשר בחלב והן נפלטין על ידי הגעלה לפי שאינן בלועין מאד, ומותר טעם הבשר עם מותר טעם החלב שהן בלועין מאד הרי הן קלושין מאד ואינן כדאי להיות נקרא עליהן שם בשר בחלב, כיון שטעם הבשר היה קלוש מאד קודם שנבלע בו החלב אין שם חדש יכול לחול על טעם קלוש הזה.

מה שאין כן כשנצלה עליהם חמץ קודם הפסח אין הגעלה מועלת להם להכשירן לפסח, אף על פי שהחמץ בשעה שנבלע בהם היה מותר באכילה, מכל מקום כיון שהיה עליו שם חמץ לא נפקע שם זה גם מטעם הקלוש שנבלע מאד בתוכם על ידי האור, וכשמגיע הפסח ממילא נאסר טעם קלוש הזה שבתוכם כיון שכבר נקרא עליו שם חמץ משעה שנפלט ונתפרש ממשות החמץ שנצלה עליהם].

ויש חולקין על זה ואומרים שכל הכלים שבלעו חמץ קודם הפסח אפילו על ידי האור בלבד הרי הן נכשרין על ידי הגעלה, דכיון שבשעת בליעתן בלעו דבר היתר ואח"כ כשמגיע זמן איסורן כבר אין האיסור בעין אלא הוא בלוע בתוכו, לפיכך הקילו להכשירן על ידי הגעלה בלבד.

והעיקר כסברא הראשונה, ואפילו בדיעבד שנשתמש בחמין באותן כלים הבלועים מחמץ על ידי האור בלבד והוגעלו קודם הפסח ולא ליבנם באור יפה יפה כשיעור שנתבאר הרי חמין הללו אסורין בפסח, אלא אם כן יש הפסד מרובה או מניעת שמחת יום טוב שאז יש לסמוך על סברא האחרונה, וכן במקום שיש עוד צד אחר להקל יש לצרף גם סברא האחרונה ולסמוך עליהם לכתחלה להכשיר בהגעלה את הכלים הבלועים מחמץ על ידי האור וכמו שיתבאר.

כה כשמגעיל כלי הבלוע מבשר וחלב שלדברי הכל יכול להגעילו בכלי ראשון לאחר שהעבירוהו מן האש אף על פי שטעם הבשר והחלב נבלעו בו על ידי האור אם לא נבלעו בו בבת אחת אלא בזה אחר זה מטעם שנתבאר למעלה.

שוע"ר סי' תנב

יד במה דברים אמורים כשמגעיל כלי חלב לבדם או כלי בשר לבדם אבל אם מגעילים ביחד דהיינו שתוחב אותם ביורה בבת אחת ממש צריך לזהר שיהיה במים ששים כנגד אחד מהם או שיהיה אחד מהם אינו בן יומו שאם שניהן הן בני יומן ואין במים ששים כנגד אחד מהם הרי נאסרו המים מחמת פליטת הבשר ופליטת החלב המעורבת בהם וחוזרין ואוסרין את הכלים ואת היורה אבל כשאינו מגעילן ביחד אף על פי שמגעילן ביורה אחת אלא שמכניסן זה אחר זה לא נאסרו המים כלל לפי שיש כאן נותן טעם בן נותן טעם של היתר קודם שיבוא לכלל איסור דהיינו מן הבשר או החלב לכלי ומן הכלי להמים שביורה ועדיין הכל היתר כיון שעדיין לא נפלט לתוך המים אלא טעם חלב לבדו או טעם בשר לבדו.

שוע"ר סי' תסא

א תנור שאפו בו חמץ כשרוצה לאפות בו מצה צריך להכשירו על ידי ליבון באור, כדין כלי חרס שאין לו הכשר אלא על ידי ליבון, לפיכך צריך להסיקו כל כך עד שיהיו ניצוצות ניתזין ממנה, שבפחות מכן אינו נקרא ליבון גמור כמו שנתבאר בסי' תנ"א.

וצריך לזהר שילכו הגחלים על פני כולו (כדי להכשיר את כולו), ואין די לו (להכשירו) בלהבה בלבד, לפי שכמו שבכל השנה כשנאפה חמץ בתוכו בולע ממש על ידי גחלים (שמפזרים אותם על גבי התנור קודם האפייה) כך הוא פולטו על ידי גחלים, לפיכך אפילו אם הסיקוהו כמה פעמים קודם הפסח אינו מספיק להתיר לאפות בו מצה לכתחלה אלא אם כן כיון להתירו לצורך הפסח כי שמא לא הלכו הגחלים על פני כולו כל זמן שלא נתכוין לכך.

שוע"ר סי' תצד

טז הנוהגים לאפות לחם נילוש בחלב או בחמאה יזהרו כשמסיקין התנור קודם האפייה שיסיקוהו יפה בענין שיהיו ניצוצות ניתזין ממנו, כדי להפליט ממנו את רוטב של בשר שנשפך עליו לפעמים ונבלע בתוכו (ושיהיו הגחלים מהלכים על פני כולו עיין סי' תס"א).

שוע"ר סי' תקט

יא מותר ללבן ביו"ט כלי ברזל שאפו בו מאכל של גבינה כדי לאפות בו ביום מאכל של בשר, אע"פ שהיה אפשר ללבנו מערב יו"ט לפי שאינו ניכר שמתקן כלי אלא הוא מחממו כדי לאפות בו, ובלבד שמיד שיעבירו מן האש יתן בו המאכל של בשר אבל אם יצטנן הכלי ואח"כ ילבנו שנית כדי לאפות בו א"כ הרי ליבון הראשון לא היה רק להכשירו ונמצא עשה הבערה כדי לתקן כלי ביו"ט.

יב וכל זה כשמלבן מחלב לבשר או מבשר לחלב, דכיון שאין צריך ללבנו היטב עד שיהא ניצוצות נתזים ממנו אלא די לו בליבון קל כמ"ש בסי' תנ"א וביו"ד בסי' קכ"א, אינו ניכר שמתקן כלי, אלא הוא מחממו כדי לאפות בו, אבל אסור ללבן ביו"ט כלי ברזל הבלוע מאיסור אם היה אפשר ללבנו מערב יו"ט אפילו רוצה לאפות מאכל של היתר מיד שיעבירו מן האש דכיון שצריך ללבנו עד שיהיו ניצוצות נתזים הימנו הרי ניכר שמתכוין להכשירו ולתקן כלי ביו"ט.